

KARL MARX

KANSANTALOUSTIETEEN ARVOSTELUA²⁵⁶

ESIPUHE

Tarkastelen porvarillista talousjärjestelmää seuraavassa järjestyksessä: *pääoma, maanomistus, palkkatyö, valtio, ulkomaankauppa, maailmanmarkkinat*. Kolmen ensimmäisen otsikon alla tarkastelen uudenaikaisen porvarillisen yhteiskunnan kolmen suuren luokan taloudellisia elinehtoja; kolmen muun otsikon yhteenkuuluvuus on silminnähtävä. Ensimmäisen kirjan ensimmäinen osasto, joka käsittelee pääomaa, sisältää seuraavat luvut: 1. tavara; 2. raha eli yksinkertainen kiertokulku; 3. pääoma yleensä. Kaksi ensimmäistä lukua muodostaa käsillä olevan vihkon sisällön. Kokonaisuudessaan aineistoni on erikoistutkielmien muodossa, jotka kirjoitin peräti eri aikoina itseäni varten, en painettaviksi, ja joiden johdonmukainen mainitun suunnitelman mukainen muokkaaminen riippuu ulkonaisista asiahaaroista.

Pikapäin laatimani yleisen johdannon²⁵⁷ jätän pois, koska minusta asiaa lähemmin ajateltuani tuntuu haitalliselta esittää ennakoita johtopäätöksiä, jotka on ensin todistettava, ja koska lukijan, joka yleensä haluaa seurata minua, on suostuttava siirtymään yksityisestä yleiseen. Muutamit kansantaloustieteellisten opintojeni kulkua koskevat viittaukset lienevät sitä vastoin tässä paikallaan.

Erikoisoppiaineeni oli lakitiede, jota harrastin kuitenkin vain alistettuna oppiaineena filosofian ja historian ohella. Vuosina 1842—1843 jouduin »Rheinische Zeitungin»¹⁷³ toimittajana ollessani ensi kerran pulaan, kun täytyi osallistua keskusteluun ns. aineellisista eduista. Reinin maapäivien keskustelut puuvarkauksista ja maanomaisuuden palstoittamisesta, julkinen väittely, johon herra von Schaper, Reinin maakunnan silloinen ylipresidentti, ryhtyi »Rheinische Zeitungin» kanssa Moselin talonpoikien asemasta, ja lopuksi keskustelu vapaakaupasta ja suojatulleista antoivat ensimmäiset aiheet askarteluuni taloudellisten kysymysten parissa. Toisaalta aikana, jolloin hyvä »eteenpäinmeno»-haluni ylitti moninkertaisesti asiantuntemuk-

seni, »Rheinische Zeitungissa» alkoivat kuulua hieman filosofisesti väritettynä kaikuna ranskalainen sosialismi ja kommunismi. Selitin olevani tätä höpötystä vastaan, mutta tunnustin samalla eräässä »Allgemeine Augsburger Zeitungin»²⁵⁸ kanssa käymässäni kiistassa vilpittömästi, että silloiset tietoni eivät sallineet minun uskaltautua lausumaan mitään mielipidettä näiden ranskalaisten suuntien sisällöstä. Sen sijaan käytin halukkaasti hyväkseni »Rheinische Zeitungin» julkaisijain harhaluuloa, että he voisivat peruuttaa lehdelle langetetun kuolemantuomion pysyttelemällä maltillisemmalla kannalla, ja vetäydyin julkisuuden näyttämöltä tutkimuskammioon.

Ensimmäinen työ, johon ryhdyin poistaakseni minua ahdistaneet epäilyt, oli Hegelin oikeusfilosofian kriittinen tarkastelu, työ, jonka johdanto ilmestyi vuonna 1844 Pariisissa julkaistussa »Deutsch-Französische Jahrbücher'issa»¹³. Tutkimuksissani päädyin tulokseen, ettei oikeussuhteiden eikä myöskään valtiomuotojen selitys ole niissä itsessään eikä ns. yleisen ihmishengen kehityksessä, vaan päinvastoin niiden juuret ovat aineellisissa elinsuhteissa, joiden kokonaisuutta Hegel sanoo 18. vuosisadan englantilaisten ja ranskalaisten kirjoittajien tapaan kansalaisyhteiskunnaksi, ja että kansalaisyhteiskunnan anatomiaa etsittäköön kansantaloustieteestä. Jälkimmäisen tutkimista, minkä olin aloittanut Pariisissa, jatkoin Brysselissä, jonne muutin herra Guizot'n karkotuskäskystä. Yleinen tulos, johon päädyin ja joka oli sittemmin tutkimuksieni johtolankana, voidaan lyhyesti muotoilla seuraavasti: Elämänsä yhteiskunnallisessa tuotannossa ihmiset astuvat tiettyihin, välttämättömiin, heidän tahdostaan riippumattomiin suhteisiin, tuotantosuhteisiin, jotka vastaavat heidän aineellisten tuotantovoimiensa määrättyä kehitystasetta. Näiden tuotantosuhteiden kokonaisuus muodostaa yhteiskunnan taloudellisen rakenteen, reaalisen perustan, jolle juridinen ja poliittinen päällysrakenne kohoaa ja jota yhteiskunnallisen tajunnan tietynlaiset muodot vastaavat. Yhteiskunnallisen, poliittisen ja henkisen elämänprosessin määrää ylipäänsä aineellisen elämän tuotantotapa. Ei ihmisten tajunta määrää heidän olemistaan, vaan päinvastoin heidän yhteiskunnallinen olemisensä määrää heidän tajuntansa. Yhteiskunnan aineelliset tuotantovoimat joutuvat kehityksensä tietyllä asteella ristiriitaan olemassaolevien tuotantosuhteiden kanssa tai, mikä on vain asian juridinen ilmaisu, omistussuhteiden kanssa, joiden puitteissa ne olivat siihen asti kehittyneet. Tuotantovoimien kehittämismuodoista nämä suhteet muuttuvat niiden kahleiksi. Silloin alkaa yhteiskunnallisen vallankumouksen aikakausi. Taloudellisen perustan muuttuessa mullistuu joko hitaammin tai nopeammin koko suunnaton päällysrakenne. Sellaisia mullistuksia tarkasteltaessa täytyy aina erottaa aineellinen, luonnontieteellisen tarkasti todettavissa oleva, taloudellisissa tuotantoehdoissa tapahtuva mullistus juridisista, poliittisista, uskonnollisista, taiteellisista tai filosofisista, lyhyesti sanoen ideologisista muodoista, joissa ihmiset tajuavat tämän ristiriidan ja taistelevat sen ratkaisemiseksi. Niin kuin yksilöä ei arvioida

sen mukaan, mitä hän itse ajattelee itsestään, niin ei myöskään selaista mullistuskautta voida arvioida sen tietoisuuden mukaan. Tämän tietoisuuden täytyy päinvastoin saada selityksensä aineellisen elämän ristiriidoista, yhteiskunnallisten tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden välisestä konfliktista. Mikään yhteiskuntamuodostuma ei tuhoudu ennen kuin ovat kehittyneet kaikki tuotantovoimat, joille siinä on kylliksi tilaa, eivätkä uudet, korkeammat tuotantosuhteet koskaan astu tilalle ennen kuin niiden aineelliset olemassaolonehdot ovat kypsyneet itse vanhan yhteiskunnan helmassa. Sen vuoksi ihmiskunta asettaa itselleen aina vain sellaisia tehtäviä, jotka se voi ratkaista, sillä lähemmin tarkasteltaessa osoittautuu aina, että itse tehtävä syntyy vasta silloin, kun sen ratkaisemisen aineelliset edellytykset jo ovat olemassa tai ainakin muodostumassa. Suurin piirtein voidaan aasialaista, antiikin ajan, feodaalista ja nykyaikaista porvarillista tuotantotapaa sanoa taloudellisen yhteiskuntamuodostuman edistyksellisiksi aikakausiksi. Porvarilliset tuotantosuhteet ovat yhteiskunnallisen tuotantoprosessin viimeinen antagonistinen muoto, antagonistinen ei yksilöllisen antagonismin, vaan yksilöjen yhteiskunnallisista elinehdoista johtuvan antagonismin mielessä, mutta porvarillisen yhteiskunnan helmassa kehittyvät tuotantovoimat luovat samalla aineelliset edellytykset tämän antagonismin ratkaisemista varten. Tähän yhteiskuntamuodostumaan päättyy siis ihmiskunnan esihistoria.

Friedrich Engels, jonka kanssa olin jatkuvasti vaihtanut ajatuksia kirjeellisesti siitä asti, kun hänen taloudellisten kategorioiden arvostelua koskeva nerokas alustelmansa ilmestyi (»Deutsch-Französische Jahrbücher'issa»), oli toista tietä (vrt. hänen teostaan »Työväenluokan asema Englannissa») tullut samaan tulokseen kuin minäkin, ja kun hän keväällä 1845 niin ikään asettui Brysseliin, päätimme yhdessä muovata valmiiksi oman käsityksemme vastakohtaksi saksalaisen filosofian ideologisille käsityksille tehdäksemme oikeastaan tilit selviksi silloisen filosofisen omantuntonne kanssa. Päätös pantiin toimeen Hegelin jälkeisen filosofian arvostelun muodossa.* Käsikirjoitus, kaksi vahvaa oktaavokokoista nidettä, oli jo aikoja sitten saapunut painatuspaikkaansa Westfaleeniin, kun saimme tiedon, että muuttuneet olosuhteet ehkäisivät sen painattamisen. Luovutimme käsikirjoituksen hiiren nakertelevan arvostelun huomaa sitäkin halukkaammin, kun olimme saavuttaneet päätarkoituksemme, päässet itse selville asiasta. Teoksista, joissa puolelta tai toiselta esitimme siihen aikaan mielipiteitämme yleisölle, mainitsen vain Engelsin ja minun yhdessä kirjoittamamme »Kommunistisen puolueen manifestin»** ja julkaisemani »Puheen vapaakaupasta». Mielipiteemme ratkaisevat kohdat tulivat ensi kertaa osoitettua tieteellisesti, joskin vain poleemisesti 1847 julkaisemassani Proudhonia vastaan suunnatussa

* *K. Marx ja F. Engels. »Saksalainen ideologia». Toim.*

** *Ks. tätä osaa, ss. 94—120. Toim.*

kirjoituksessani »Filosofian kurjuus». Saksaksi kirjoittamani teos »Palkkatyö»,* johon kokosin tätä aihetta koskevat Brysselin saksalaisessa työväenyhdistyksessä⁷² pitämäni esitelmät, jäi kesken painamisen helmikuun vallankumouksen johdosta ja siksi, että minut tällöin väkivaltaisesti karkotettiin Belgiasta.

»Neue Rheinische Zeitungin»⁷¹ julkaiseminen vuosina 1848 ja 1849 ja myöhemmin seuranneet tapahtumat keskeyttivät taloustieteelliset opintoni, joita saatoin jatkaa vasta vuonna 1850 Lontoossa. Kansantaloustieteen historiaa koskeva valtava aineisto, joka on koottu British Museumiin, se, että Lontoo tarjoaa sopivan näköpisteen porvarillisen yhteiskunnan tarkasteluun, ja lopuksi uusi kehitysvaihe, johon porvarillinen yhteiskunta näytti joutuneen Kalifornian ja Australian kulta löytöjen jälkeen, saivat minut aloittamaan uudelleen aivan alusta ja muokkaamaan kriittisesti uuden aineiston. Nämä tutkimukset johtivat, osaksi itsestään, aivan asiaankuulumattomilta näyttävälle opinaloille, joilla minun täytyi silti viipyä melko pitkän aikaa. Käytettävissäni olevaa aikaa supisti kuitenkin erikoisesti ansioityön pakottava välttämättömyys. Nyt jo kahdeksan vuotta jatkunut osallistumiseni ensimmäisen englantilais-amerikkalaisen sanomalehden »New-York Daily Tribunein»¹⁶² julkaisutyöhön on aiheuttanut usein keskeytyksiä tutkimuksissani, vaikka kirjoittelenkin varsinaisia lehtikirjoituksia vain poikkeustapauksissa. Artikkelit Englannin ja mannermaan huomattavista taloudellisista tapahtumista muodostivat kuitenkin niin huomattavan osan lehtityöstäni, että minun oli pakko perehtyä lähemmin käytännöllisiin yksityiskohtiin, jotka ovat varsinaisen kansantaloustieteen puitteiden ulkopuolella.

Tämä skitsi tutkimusteni kulusta kansantaloustieteen alalla on tarkoitettu vain osoittamaan, että mielipiteeni, kuinka niitä kulloinkin arvosteltaneenkin ja niin vähän kuin ne sointunevatkin yhteen hallitsevien luokkien itsekkäiden ennakkoluulojen kanssa, ovat tunnollisen ja monivuotisen tutkimustyön tulos. Tieteeseen pääsulle on muuten samoin kuin helvettiin pääsullekin asetettava vaatimus:

»Qui si convien lasciare ogni sospetto;
Ogni viltà convien che qui sia morta.»**

Karl Marx

Lontoo, tammikuussa 1859

Julkaistu ensi kerran kerjassa: »Zur Kritik der politischen Oekonomie von Karl Marx». Erstes Heft, Berlin 1859

Julkaistaan kirjan tekstin mukaan

Suomennos saksasta

* Ks. tätä osaa, ss. 132—153. *Toim.*

** — »Epäily kaikki pitää tässä jättää ja kuollut olkoon kaikki mielen pienuus.» (*Dante*. »Jumalainen näytelmä».) *Toim.*